

Het lijkt me dat de schrijver hier zelf eenigszins in de synthese verstrikt raakt. Nergens laat hij uitkomen, dat deze houding in wezen onmogelijk is, daar dat verlichte Patriotisme van den jongen Stolk even goed een telg is der revolutionaire begrippen, als elke rationalistische beweging van dien tijd. Omdat dit milieu niet sterk belicht wordt, valt dit tekort in den roman misschien niet zoo erg op. Het is er niettemin, want juist de geestelijke weerstand, zooals Bilderdijk die gevoelde, wordt hier niet aangetroffen. Dat de

regentenzoon dominee wordt, maakt zijn ideeën niet aanvaardbaar. Dit mis ik in dit overigens goed geschreven boek, het positieve getuigenis, de gehoorzaamheid aan de Goddelijke wet, die normatief is bij de verhouding tusschen vorst en volk. Het blijft nu meer een aardig ontwikkeld liefdesverhaal, tegen een interessanten achtergrond met afwisselende decors, dan een werkelijke historische roman.

Gron.

H. S.

Eenige bijdragen tot opening der Schriften

POP WETENSCH. SCHETSEN

Oordeel naar waarheid (II)

Het zal wie nauwkeurig leest opvallen, dat in onzen Bijbel de verzen 13—15 uit Rom. 2 tusschen () staan. Blijkbaar waren de Statenvertalers van oordeel, dat hier een tusschen-gedachte door Paulus is ingevoegd, terwijl het hoofdbetoog uit vs 12 wordt voortgezet in vs 16.

Ook Greijdanus is die meening toegedaan. De inhoud van de verzen 14 en 15 ziet hij als volgt:

„Wanneer er nu echter van een „zonder wet” gesproken kan worden, hoe kan er dan bij hen, van wie dit „zonder wet” geldt, zijn een zondigen en een verloren gaan, vs 12, daar toch geene overtreding is, waar geene wet is, 4:16. Op deze quaestie komt de apostel in vs 14 en 15, waarin hij aanwijst, dat de heidenen, ofschoon niet bekend met de wetgeving op den Sinai, toch wel eenige kennis van Gods wet bezitten, en dus ook zich schuldig en veroordeelenswaardig maken kunnen.”

„In vs 15 brengt de apostel nu een drievoudig bewijs bij voor zijn zeggen in vs 14, dat ook de heidenen eenige kennis van Gods wet bezitten; Dat blijkt n.l. uit hunne daden of handelingen, en het blijkt uit hunne zelfbeoordeling, en het komt uit in hunne beschouwing van elkander.”

Nu kan volgens hem vs 16 niet direct aansluiten bij vs 15 om drie redenen. In de eerste plaats pleit tegen die verbinding het feit, dat „beschuldigende” en „ontschuldiggende” in den tegenwoordigen tijd staan. Was een rechtstreekse verbinding bedoeld van 15 met 16, dan zouden we óók in vs 15 een toekomstenden tijd hebben gehad, evenals in vs 16 („zal oordeelen”).

„In de tweede plaats is tegen de voorstelling van rechtstreekse aansluiting van vs 16 bij vs 15, op welke wijze men die dan stelt, dat niet eerst met den oordeelsdag dit onderling beschuldigen en ontschuldigen, medegezegen der consciëntie, betoonen, aanvangen zal, doch reeds nu al den tijd doorgaat. Veeleer houdt dit betoonen juist met den oordeelsdag op.

Ten derde is tegen die verbinding en gedachte, dat de apostel met vs 15 bewijs wil leveren van zijn zeggen in vs 14, dat ook de heidenen kennis van Gods wet hebben. Hoe zou hij nu voor dat bewijs naar iets kunnen heenwijzen, dat eerst met den oordeelsdag zijn zal, of openbaar worden. Voor dat bewijs moest hij noemen datgene, wat terstond voor allen duidelijk en klaar moest wezen en door allen als een feit toegestemd wordt.”

Zakelijk ziet van Leeuwen zoowel den inhoud van 14,15 als de verbinding van 12 met 16 gelijk, al wijkt zijn beschouwing formeel iets af. Dit laatste is echter van zoo weinig belang, dat we ons in de bestrijding wel mogen beperken tot Greijdanus, die hier 't breedst is in zijn bewijsvoering.

Beginnen we met de tweede kwestie (dus met de vraag, waarmee vs 16 te verbinden is), dan kan al dadelijk worden vastgesteld, dat Greijdanus zelf één bladzijde verder zijn eerste argument aanmerkelijk verzwakt. Men moet n.l. weten, dat de Grieksche werkwoordsvorm dien wij in onzen Bijbel met „zal oordeelen” vertaald zien (vs 16) even goed als tegenwoordigen tijd kan gelezen worden, m.a.w. kan weergegeven worden door „oordeelt”. Greijdanus laat dan ook de keus en zegt, dat het zakelijk geen verschil maakt, hoe men hier besluit, „omdat eventueel het praesens ¹⁾ slechts dient om levendig dat gericht als reeds aanwezig voor te stellen”.

Nu is deze opmerking volkomen juist. Paulus stelt inderdaad in dit hoofdstuk het gericht als reeds aanwezig voor. Dat blijkt b.v. in vs 5. Hij zegt daar niet: „gij legt toorn op tegen den (toekomstigen) oordeelsdag”, maar: „in den (reeds aangebroken) oordeelsdag”. Volgens den apostel is het gericht reeds aangevallen, hoewel de eindbeslissing nog moet komen.

Alleen maar: als Greijdanus dan geen bezwaar maakt tegen het lezen van een tegenwoordigen tijd in vs 16, terwijl er sprake is van een gebeuren op den oordeelsdag, kan het praesens in vers 15 hem toch óók zonder meer geen belemmering zijn, het beschuldigen en verontschuldigen te stellen op den oordeelsdag en dus vs 16 onmiddellijk bij vs 15 te doen aansluiten. Hij ontleent dus zelf aan zijn eerste argument eigerlijk alle kracht.

Anders staat het met de overige twee, die nauw samenhangen met de kwestie, hoe de inhoud van vs 14, 15 moet gezien worden. Immers: volgens Greijda-

nus zou in laatstgenoemde verzen zijn beweerd en bewezen, dát en hoe er bij de heidenen heden ten dage kennis van Gods wet aan het licht komt. Inderdaad zet de Jongste Dag achter alle menselijke handelingen van dit leven definitief een streep, zodat het „betoonen” van vs 15 niet op het eindgericht kan betrokken worden, wanneer Paulus daarmee inderdaad doelt op een voor ons waarneembbaar z'n, gelijk Greijdanus wil.

Intusschen leert een nauwkeuriger onderzoek van deze verzen, dat die laatste gedachte ten eenen male onhoudbaar is en dat nu letterlijk alles in 14, 15 pleit voor een directe verbinding met 16.

Om te beginnen: er is in 15 sprake van iets dat in het hart geschreven staat; alsmede van het getuigen van het geweten. Maar zijn dat nu niet juist „de verborgen dingen des menschen”, die zich aan onze waarneming onttrekken? We meenen toch te mogen zeggen, dat deze inhoudsbepaling van de woorden uit vs 16 „de verborgen dingen des menschen” de meest natuurlijke is. Greijdanus verklaart ze als „het innerlijke wezen, de diepe waarheid” in tegenstelling met den uiterlijken schijn. En hier zien we nu, hoe zijn verkeerde opvatting van vs 2 zich wrekt bij 14, 15. (Vgl. ons vorig artikel.)

Wij meenen dan ook te mogen aannemen, dat er in vers 15 onmogelijk sprake kan zijn van een betoonen aan ons nu, maar dat hier bedoeld wordt op iets wat zich afspeelt bij het gericht dat God houdt, waarvan sprake is in vs 16.

Pleit dit alleen reeds tegen het maken van een scherpe scheiding tusschen vs 15 en vs 16, minstens even sterk is voor het normaal verbliden van 16 met 15 het argument, dat het in vs 15 krioelt van rechts- termen. Ten deele vallen ze zonder meer op: meegeduiden, beschuldigen, verontschuldigen. Twee echter zijn door een minder juiste vertaling voor den doorsnee-Bijbellezener niet meer als zoodanig te herkennen. Het zijn de woorden die de Statenvertalers hebben weergegeven met „betoonen” en „gedachten”. Met name het niet onderkennen van de juridische „kleur” van het eerste woord door de exegeten is diep te betreuren, omdat het vooral hieraan te danken is, dat men zich van heel het tweede hoofdstuk van Romeinen een verwrongen beeld vormt.

Intusschen is bedoeld woord voor de lezers van deze artikelen al geen onbekende grootheid meer. We zijn n.l. in Rom. 3:25, 26 tweemaal een zelfstandig naamwoord tegengekomen van denzelfden stam, als 't hier gebezigde werkwoord. Toen is reeds gezegd, dat de betekenis is „met de stukken aantoonen, het bewijsmateriaal in een rechtszaak overleggen.” (Zie het artikel in het nr van 4 Dec. '48).

Nu we dit woord toch weer ontmoeten, is het verleidelijk, om er even langer bij stil te staan. Want ook al kan men moeilijk beweren, dat het altijd een rechtsklank heeft, men zou er toch goed aan gedaan hebben, met de mogelijkheid daarvan wat meer rekening te houden. Misschien — we willen voorzichtig zijn — zou dit met name op twee onderling verwante teksten uit Paulus' brieven een scherper licht kunnen werpen. Bedoeld zijn Filipp. 1:28 en 2 Thess. 1:5. Op beide plaatsen gaat het over het lijden voor Christus onder de tegenkanting die wij ondervinden van hen die Hem werpen. En nu wordt merkwaaardigwijze de volharding in dien strijd genoemd een bewijs, dat zij ondergaan, maar wij behouden worden. Nu staat in beide gevallen een woord van alweer denzelfden stam als dat uit Rom. 2:15 (en 3:25, 26). Oppervlakkig is men wellicht niet geneigd, aan dit woord een gerechtelijke betekenis óók hier toe te kennen. En toch zijn er een paar opvallende trekken, die aanleiding geven, dat wél te doen.

In de eerste plaats zegt Filipp. 1:28, dat dit bewijs voor de tegenstanders is.

Vervolgens wordt er met klem bij gezegd, dat het van God komt. Het is maar niet een aanwijzing die zij zelf erin zien; neen God kent aan de volharding der heiligen de kracht van bewijs toe tegenover Zijn haters.

En ten derde noemt 2 Thess. 1:5 het een bewijs van Gods rechtvaardig oordeel.

Eén en ander doet ons verband zoeken met Joh. 16:8—11, waar staat, dat de Heilige Geest — die in dit verband dan ook den titel draagt van Openbaar Aanklager ²⁾ — de wereld, d.i. gezien den samenhang de anti-Christelijke en niet de on-Christelijke

wereld, zal overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. Christus heeft het hier dus over Gods rechtsgeding met de wereld. De laatste gaat niet onwetend het verderf in. De Geest stapelt door het getuigenis van de kerk (vgl. het slot van hoofdstuk 15) het bewijsmateriaal tegen haar op en houdt het haar voor, zoodat ze weet, wat ze doet.

Als we nu in de twee in geding zijnde teksten inderdaad het gegeven uit Joh. 16 in rekening mogen brengen, dan komt de volharding der heiligen wel wat in een ander raam te staan. Vaak wordt de indruk gewekt, als zouden we daarin te doen hebben met een abstract probleem in verband met onze persoonlijke verkiezing. Maar de Schrift schijnt haar in genoemde plaatsen veeleer te doen zien als een concrete opdracht in het kader van Gods rechtsgeding met de wereld.

Maar genoeg hierover. Meer dan een suggestie zoo terloops willen we niet geven, want het wordt tijd, naar ons eigenlijke onderwerp terug te keeren.

We zouden dus in Rom. 2:15 in plaats van „betoonen het werk der wet” willen vertalen: „met het wetswerk als bewijsstuk komen aandragen”.

Het tweede woord, dat hier door een misvatting zijn eigenlijke trekken voor ons heeft verloren is, zoo zagen we, het door de Statenvertalers met „gedachten” weergegevene.

Het woord dat we hier in den Griekschen tekst vinden, komt nog slechts één maal meer voor in het N. T. (n.l. 2 Cor. 10:4). Het laat nogal eenige variatie in betekenis toe. Zoo vindt men het in den zin van berekening; en vandaar: het tegen elkaar afwegen der mogelijkheden, m.a.w. overweging. Zoo valt te verstaan, dat men komt op de betekenis: de redeneering die men volgt. En in de latere rechtsliteratuur vonden we het dan ook herhaaldelijk als den geijkten term voor: de argumentatie, de bewijsvoering in een proces.

Dit feit nu, dat we in vs 15 vijf termen vonden die op een proces wijzen, maakt het toch wel erg waarschijnlijk, dat we vs 16 in één adem met het voorafgaande moeten lezen. Anders gezegd: vers 15 beschrijft den gang van zaken bij de beklaagde heidenen op den oordeelsdag, in vs 16 genoemd. Groningen.

D. HOLWERDA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Kort verslag

van de Vergadering van Deputaten voor de Zending op 7 Juni 1949 te Amersfoort gehouden.

1. De voorzitter opent de vergadering.
2. Medegedeeld wordt, dat de bestelde Zendingsbureaus thans in het bezit gekomen zijn van den Quaeator. Mr Dr J. Meulink te Enschede. Bestellingen kunnen bij hem gedaan worden (adres: 1e Veldkampstraat 1).

3. Besproken worden de conclusies van de Nota van De Visie inzake de besluiten der Generale Synode 1948 over de verhouding van den Hoofddienst en de Hulpdiensten. Deze conclusies worden, nadat er 'n enkele wijziging in is aangebracht, aanvaard. Zij luiden:

I. Door de uitspraak der Generale Synode van Amersfoort over de onderscheiding van hoofddienst en hulpdiensten, dat deze n.l. dringend herziening behoeft, is niets veranderd voor de bestaande praktijk van ons zendingswerk.

II. De Zending Kerk is geroepen als voorheen — binnen het raam van de toegestane gelden — naast dezen hoofddienst ook de bestaande hulpdiensten te onderhouden.

III. Het is de Zending Kerk niet geoorloofd voor en aler de Generale Synode over de al- of niet-toelating van de hulpdiensten een beslissing heeft genomen, die hulpdiensten geheel of ten deele over te dragen aan verenigingen.

IV. Een „overgangstoestand” van kerkelijke hulpdiensten voor de zending naar medische verzorging en schoolwerk door verenigingen is er nog niet. Zulk een „intermezzo” treedt eerst in als de Synode van Kampen mocht besluiten de hulpdiensten los te laten en over te dragen.

V. Het onder III gezegde klemt des te meer, wij een overdracht van de hulpdiensten eerst kan plaats hebben, wanneer volkomen duidelijk is, wat het karakter van het medische werk en den schoolarbeid zal zijn, door verenigingen in stand gehouden en de verhouding van dit verenigingswerk tot de zending.

VI. Tot aan de Synode van Kampen zijn deputaten en de Zending Kerk gehouden de besluiten en afspraken van Amersfoort-1948 uit te voeren en geroepen er bij de Kerken op aan te dringen de quota ad f.1.75 per ziel minimum op te brengen en er de Kerken op te wijzen, dat deze verplichting voorrang heeft voor den steun aan Verenigingen.

VII. Zending Kerken en deputaten dringen er bij de bestaande en eventueel op te richten organisaties op aan zich tot de Gen. Synode 1951 van elke rechtstreekse bemoeiing met de in art. 9 Z.O. slechts bedoelde hulpdiensten te onthouden en zich te beperken tot de suppletie van gelden (en goederen) voor den medischen dienst en voort te gaan met den steun aan de opgerichte of op te richten christelijke scholen voor de christenkinderen op Soemba, welke steun zal behooren te loopen over de Zending Kerk.

Nu deze conclusies door Deputaten zijn vastgesteld, vloet hieruit voort, dat aan de Zending Kerk van Zwolle wordt geadviseerd terug te komen op haar besluit de hulpdiensten zoo spoedig mogelijk aan de Hulp-verenigingen over te dragen.

4. Br Jasperse doet eenige mededeelingen over medicamenten, die besteld dienen te worden voor Dr Idema, zal deze zijn arbeid op Soemba ook maar eenigszins behoorlijk kunnen verrichten. De door de Gen. Syn. vastge-

¹⁾ = de tegenwoordige tijd.